

تحلیل محتوای کیفی توصیفی کتاب‌های زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم بر اساس تاثیر بر روند آمادگی برای آموزش سیار

نگین حیدری^۱

دانشجوی کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان زنجان - ایران

عاطفه حیدری

دانشجوی کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان زنجان - ایران

فائزه حیدری

دانشجوی کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان زنجان - ایران

چکیده:

با نام گرفتن قرن ۲۱ به عنوان قرن اطلاعات و ارتباطات جهان به سرعت در حال حرکت به سمت پیشرفت در عرصه تکنولوژی می باشد. امروزه دیگر روش های سنتی آموزش به تنهایی جوابگو نمی باشند لذا سیستم آموزشی نیز باید خود را با حرکت جهان هماهنگ سازد. قبل از وقوع تغییرات ناگهانی در سیستم آموزشی پیش زمینه های لازم جهت تغییرات باید وجود داشته باشد و با استفاده از مقدمه چینی های مناسب آموزش به سمت آموزش های نو پیشروی کند. یکی از ابزار های مهم برای این نوع زمینه سازی محتوای کتاب های درسی می باشد که بتوانند دانش آموزان را به خوبی با جهان جدید ارتباطات آشنا سازند. هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر گذاری کتب زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم بر روند آمادگی برای آموزش به روش سیار می باشد. روش استفاده شده در این پژوهش تحلیل محتوا توصیفی می باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه کتاب های زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم می باشد و در آن انتخاب نمونه ها به صورت جهت دار و هدایت شده انجام گرفته است. نمونه شامل کتاب زبان انگلیسی پایه دهم می باشد. بنابراین پژوهش کتب درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم می تواند یکی از عوامل زمینه ساز و ذهنیت ساز برای ورود به فضای آموزشی سیار برای دانش آموزان بوده باشد.

واژگان کلیدی: آموزش سیار، تکنولوژی، کتب درسی، تحلیل محتوا.

^۱ نویسنده مسئول: faezeh310578@gmail.com

مقدمه

در آموزش الکترونیکی ارتباطات، گفت و گو ها و مباحث بین دانش آموزان و مربیان از طریق ابزارهای ارتباطی ناهمزمان و ابزارهای ارتباطی همزمان تسهیل می یابد (salmon, 2011)

ابزارهای ارتباطی ناهمزمان، ابزاری هستند که در آن دروس آموزشی از قبل تهیه میشود و فراگیران سوال خود را ارسال کرده و دیگران در زمان یادگیری پاسخ آن را میدهند. استفاده از ضبط ویدیویی، استفاده از سی دی آموزشی و برنامه های کامپیوتری از انواع ابزارهای ارتباطی ناهمزمان هستند. ابزارهای ارتباطی همزمان مانند گفت و گوهای متنی و کنفرانس های تصویری یادگیرنده با یادگیرندگان دیگر، در یک زمان به صورت برخط با هم در ارتباط هستند. (Tello, 2002) آموزش سیار همانند آموزش از راه دور میان دانش پژوهان و اساتید فاصله وجود دارد و این آموزش همانند آموزش الکترونیکی از طریق فناوری پیشرفته و با استفاده از ابزارهای الکترونیکی همراه ارائه می شود (رادینگ، 1384).

یادگیری سیار نوعی از یادگیری است که در آن یادگیرنده در مکانی ثابت و از پیش تعیین شده با بهره گیری از فناوری های سیار و با هدف یادگیری روزمره به دریافت اطلاعات مبادرت می ورزد (سیف، 1379). یادگیری سیار مدلی از یادگیری از راه دور است که برای برآوردن نیازهای آموزشی با استفاده از ابزارهای سیار طراحی شده است و مدلی از یادگیری است که ظهور پیدا کرده است و میتواند برای دانش آموزان با فراهم کردن تجربیات یادگیری مستقل از زمان خاص بسیار سودمند واقع شود (کوروکو و آلکان، 2011). یادگیری سیار توانایی برخوردار شدن از آموزش به واسطه تلفن یا یک ابزار کمک دیجیتالی است. کتاب درسی مهم ترین و پر کاربرد ترین رسانه آموزشی در کشور ایران است این رسانه با اهمیت در بر دارنده بخش های مختلفی مانند نوشتاری، تصاویر و تمرین هایی است که در راستای تحقق هدف های کتاب، انتخاب و سازمان

دهی میشوند. کتاب درسی مهم ترین و پر کاربردترین رسانه آموزشی است که در در نظام های آموزش و پرورش کشورهای جهان مورد استفاده قرار میگیرد. این رسانه آموزشی در کشورهایی چون ایران که نظام متمرکزتری دارند نقش اساسی تری ایفا می کند. تحلیل محتوا روشی است که بر اساس آن میتوان ویژگیهای زبانی یک متن گفته شده یا نوشته شده را به طور واقع بینانه، عینی و منظم شناخت و نیز در مورد مسایل غیر زبانی همچون ویژگیهای فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده متن و نظرات و گرایش های وی استنتاج هایی نمود (Zaeifi et al, 2009).

با نام گرفتن قرن 21 به عنوان قرن اطلاعات و ارتباطات جهان به سرعت در حال حرکت به سمت پیشرفت در عرصه تکنولوژی می باشد. امروزه دیگر روش های سنتی آموزش به تنهایی جوابگو نمی باشند لذا سیستم آموزشی نیز باید خود را با حرکت جهان هماهنگ سازد. قبل از وقوع تغییرات ناگهانی در سیستم آموزشی پیش زمینه های لازم جهت تغییرات باید وجود داشته باشد و با استفاده از مقدمه چینی های مناسب آموزش به سمت آموزش های نو پیشروی کند. یکی از ابزار های مهم برای این نوع زمینه سازی محتوای کتاب های درسی می باشد که بتوانند دانش آموزان را به خوبی با جهان جدید ارتباطات آشنا سازند.

نکته محوری تکنولوژیهای جدید این است که روشهای تربیتی کشف کنند که یادگیری با کیفیت بالا و همچنین پایدارتر از روشهای مرسوم را به وجود آورند، یادگیری سیار میتواند به کمک یادگیری های مرسوم بیاید و به صورت نظام مند و در ارتباط با دیگر انواع یادگیری برای رسیدن به اهداف آموزشی موثر واقع شود، یادگیری سیار می تواند یادگیری مرسوم را مورد پشتیبانی قرار دهد و کمکی برای آن باشد. یادگیرندگان سیار با استفاده از تکنولوژی های سیار شان می توانند در هر جا و در هر زمانی به یادگیری بپردازند. آموزش سیار با داشتن مشخصه تحرک پذیری یادگیرنده و قابلیت حمل دستگاههای

شرایط مساعدی را جهت رسیدن به اهداف آموزشی فراهم می‌آورد؛ فراگیر را همراهی نموده و عملکردش را در هر نقطه از فرایند آموزش تسهیل می‌کند (Chris, 2008). استفاده از ابزارهای سیار در فرآیند یاددهی_یادگیری به منظور افزایش کیفیت شیوه های تدریس، دارای جایگاه ویژه ای در برنامه ریزی درسی است. زیرا این ابزارها در توسعه آموزش مداوم حل مسئله به یاری متخصصان می‌آید. گسترش استفاده از فناوری سیار سبب یادگیری فعال، مشارکت و یادگیری پروژه محور میشود. ابزارهای بسیار قابل حمل هستند و میتوانند برای افزایش دسترسی به آموزش معتبر، مواد آموزشی را زمانی که در تدارک به تهیه طرح درس میباشند، مورد استفاده قرار دهند فناوری سیار باعث ارتباط بی نهایت فراگیران و آگاه شدن از تواناییهای یکدیگر، تضعیف کلاس های سنتی از قبیل سالنهای سخنرانی شده است و رقابت در عرصه آموزش میان مربیان آیندهنگر به طراحان برای طراحی محیط یادگیری مدرن را به وجود آورده است. و ارتباطات بدون نیاز به حضور، تسهیل امور در حال حرکت، دسترسی دائمی به اطلاعات، ذخیره اطلاعات فردی، افزایش قدرت فردی و کنترل اجتماعی را فراهم می‌آورد. هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر گذاری کتب زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم بر روند آمادگی برای آموزش به روش سیار می باشد. بنابراین پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سوال است که آیا محتوای کتاب های درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم بر روند آمادگی و زمینه سازی برای آموزش سیار تاثیر گذار هستند؟

روش تحقیق

روش استفاده شده در این پژوهش تحلیل محتوا توصیفی می‌باشد. این پژوهش از نوع پژوهشهای توصیفی است و به روش تحلیل

مربوط به آن موجب میشود یادگیرندگان بهتر بتوانند با فعالیت های آموزشی درگیر شوند، بدون اینکه محدودیت یک مکان فیزیکی را داشته باشند. به علاوه برقراری ارتباط و همکاری در آموزش تسهیل میشود. (Kukulska_Hulme, Traxler, 2005) هدف از یادگیری سیار شامل: فراگیری از سراسر جهان، حفظ سلامت جسمی و روحی، فراگیری در هر زمان و مکان، کاهش هزینه های زیرساختی از جمله امکانات فیزیکی کلاس درس و آماده نمودن افراد برای ارتباطات تکنولوژیکی و محاسباتی آینده می باشد (Horton, 2005).

در یاد گیری سیار پیام های متنی، تصاویر دیجیتالی و سایر مواد آموزشی به یک بانک حافظه ارسال می شوند و هر کاربر می تواند محتوای آموزشی مورد نظر خود را در هر زمان که مایل بود از این بانک برداشته و به مطالعه و مرور از آن بپردازد. با توجه به قابلیت دستگاه های تلفن همراه جهت یادداشت برداری در هر زمان، حتی در حین سفرهای روزانه، می توان توانایی استادان جهت کار بر روی مواد و محتویات آموزشی که از جانب آنها به دانشجویان ارائه می شود را به عنوان ویژگی دوم این شیوه آموزشی برشمرد. سرانجام بازخورد آنی محتویات آموزشی از طریق دستگاههایی که در این روش مورد استفاده قرار می‌گرفتند، نیز به عنوان ویژگی سوم و در حقیقت امتیاز ویژه‌ای برای این روش آموزشی، پژوهشگران را بر آن داشت تا آموزش سیار را به عنوان آموزشی با پتانسیل ها و توانایی بالا معرفی نمایند (Seppala, Alamaki, 2003).

افزایش بکارگیری فناوری اینترنت یادگیری الکترونیک ایفاگر نقش اصلی تغییر در آموزش شده است سیستم یادگیری الکترونیکی یک سیستم اطلاعات بر پایه وب گسترده جهانی است که امکان آموزش یادگیرنده را به گونهای مطلوب فراهم می‌آورد. انعطاف پذیری بالای فناوری های سیار،

و تحقیقات و مطالعات پیشین نقش جدی در این فرایند ندارد. (نوریان، ۱۳۹۴). جامعه آماری پژوهش کلیه کتاب‌های زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم می‌باشد و در آن انتخاب نمونه‌ها به صورت جهت دار و هدایت شده انجام گرفته است. نمونه شامل کتاب زبان انگلیسی پایه دهم می‌باشد. در ادامه، جهت تایید روایی و دقت تحقیق، معتبر بودن، اطمینان پذیری و قابلیت انتقال داده‌ها مورد بررسی قرار گرفته و توسط دو تن از اساتید تایید شده است.

یافته‌های تحقیق

محتوای کیفی انجام شده است. تحلیل محتوای توصیفی به تبیین ویژگی‌های محتوای آشکار کتاب درسی می‌پردازد. این نوع تحلیل محتوا نوشتاری، تصاویر، تمرینها و یا اهداف یک کتاب درسی را توصیف مینماید. در این نوع تحلیل محتوا به صورت یک منطق استقرایی انجام می‌شود. در رویکرد استقرایی محقق به دنبال یافتن مدل یا طبقه بندی جدید از جامعه مورد بررسی است به عبارت دیگر بر اساس منطق استقرایی با بررسی داده‌های خام به دنبال شکل دهی یک نظریه، مدل و یا طبقه بندی است بنابراین استنتاج نتایج (نظریه، مدل و یا طبقه بندی جدید) مبتنی بر جامعه تحقیق می‌باشد

جدول ۱. داده‌های حاصل از تحلیل محتوای کتاب درسی

شماره ردیف	نام درس	کدها	طبقات	درونمایه
1	Saving nature	Make movies about rare animals	ساخت مواد و امکانات برای آموزش الکترونیکی و از راه دور	طراحی محیط و مواد یادگیری آموزش سیار
		Introduce endangered animals	معرفی موارد غیر قابل دسترسی و ایجاد تصور و آموزش ملموس تر این موارد از طریق فضای مجازی	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
		Teach people how to take more care of nature	بسط و گسترش آموزش به عامه‌ی مردم از طریق تکنولوژی و عدم محدودیت کمیتی در آن	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
2	Wonder of creation	Talking about telescope	استفاده از ابزار و دستگاه‌ها برای آموزش	امکانات و زیر مجموعه‌های محیط آموزشی سیار
		Introduce planets	معرفی موارد غیر قابل دسترس و ایجاد تصور و آموزش ملموس تر این موارد از طریق فضای مجازی (عدم محدودیت مکانی)	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
3	The value of knowledge	Demonstrate the progress of devices	آموزش روند تغییر اتفاقات و ابزارها با استفاده از نشان دادن این تغییرات از طریق فضای مجازی (عدم محدودیت زمانی)	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
		Talk about biography of scientist	نشان دادن زندگی گذشتگان از طریق فیلم‌ها و مواد موجود در فضای مجازی و الکترونیک (عدم محدودیت زمانی)	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
		Edison did not attend school	موزن بدون حضور در مکان خاص در زمان خاص (عدم محدودیت مکانی و زمانی)	قابلیت‌ها و مزایای محیط آموزشی سیار
4	Travelling the world	Usage of maps for travel abroad	استفاده از مواد آموزشی سیار در شرایط مختلف	امکانات و ابزارهای محیط آموزشی

سیار				
قابلیت ها و مزایای محیط آموزشی سیار	استفاده از ظرفیت های فضای مجازی برای تبلیغات	Attract tourists		
قابلیت ها و مزایای محیط آموزشی سیار	تسهیل خرید و کارها با استفاده از فضای مجازی	Buy air or train ticket		
قابلیت ها و مزایای محیط آموزشی سیار	استفاده از ابزار سیارو فضای مجازی در سفر	Check the destinations at The airport		
قابلیت ها و مزایای محیط آموزشی سیار	برنامه ریزی هدفمند و استفاده بهینه از زمان به وسیله ی تکنولوژی	Planning for summer vacation		
قابلیت ها و مزایای محیط آموزشی سیار	ارتباط گیری با مردم و فرهنگ های مختلف بدون حضور در بعد مکان یا زمان آن ها	Learning about the culture of a nation		

قابلیت ها و مزایای استفاده از محیط آموزشی سیار و تکنولوژی داشته و امکانات و زیرمجموعه های فضای آموزشی سیار در این متون به صورت غیر مستقیم معرفی شده است. بنابراین کتب درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه دوم می تواند یکی از عوامل زمینه ساز و ذهنیت ساز برای ورود به فضای آموزشی سیار برای دانش آموزان بوده باشد.

بحث و نتیجه گیری

برای استفاده از هر شیوه و ابزار جدید جهت آموزش ابتدا باید زمینه سازی صورت پذیرد. حال با توجه به زندگی در قرن اطلاعات و ارتباطات و پیشرفت روز افزون علوم مستلزم استفاده هرچه بیشتر از تکنولوژی و ظرفیت های فضای مجازی جهت آموزش هستیم. لذا آماده سازی و زمینه سازی در دانش آموزان و سایر افراد موثر در سیستم آموزشی در ابعاد مختلف باید صورت پذیرد. یکی از مهمترین ابزارهای آموزشی در کشور ما تا به امروز کتاب درسی بوده است در این پژوهش به دنبال بررسی این مهم هستیم که محتوای کتاب درسی تا چه حدی می تواند زمینه لازم برای ورود دانش آموزان به برهه جدیدی از نوع آموزش یعنی آموزش سیار شود. طبق بررسی های صورت گرفته طی تحلیل کیفی کتاب های درسی زبان انگلیسی پایه متوسطه دوم در این تحلیل به بررسی مکالمات و متون درس های پایه دهم پرداختیم با توجه به یافته های حاصل از جدول بالا بخش مهمی از هر درس اشاره به

References

- Izadi, Somayeh, Ebrahimi Atani, Reza Shakerinia, Iraj, (2012) Interdisciplinary Conference on Language Teaching and Learning, University of Guilan
- Babaei, Mahmoud (2010) Introduction to e-learning, Chapar Publications, page 84
- Reading, Richard (2005). (Learning and cognitive style, translated and written by Hassan Asadzadeh Tehran, Abed Publications
- Shah Alizadeh, Mohammad (2013). Electronic and mobile learning, new technologies and methods for education, 8th Iranian Chemistry Training Seminar, Faculty of Chemistry, Semnan University
- Alikhani, Fereshteh, Alikhani, Parasto, Islampanah, Maryam (2015). Mobile learning education and its effect on learning, retention and achievement motivation, Information and Communication Technology Quarterly in Educational Sciences, Fifth Year, Fourth Summer Issue, 2015 Pages 19_33.
- Mohammadi, Ismail, Ali Mardani, Imran. (2016) E-learning or traditional learning ?! , 5th International Conference on Research in Science and Technology, London_England
- Naderi, Fatemeh (2013). A Study of the Role of Mobile Technology in Learning and Education, National Conference on Curriculum Change in Education Courses
- Nourian, Mohammad. (2016) Scientific guide to quantitative and qualitative content analysis of elementary school textbooks, Tehran: Shura Publishing
- Agah Tugrul Korucu,Ayse Alkan (2011) Differences between m_learning and e_learning basic terminology and usage of m_learnibg in education.procedia Social and Behavioral Sciences 15 (2011) 1925_1930.Available online at www.sciencedirect.com
- Chris, E. (2008). The effectiveness of M_learning in the form of podcast revision lectures in higher education.computer and Education,50(2),491_498.
- G.salmon(2011). E-Moderating:the key to teaching and learning online.3rd ed.london:kogan, p.199
- Horton ,W.(2005). Designing courseware for mobile devices,Mobile learning for expanding educational opportunities .Workshop Report,Tokyo,Japan.
- Kukulaska _Hulme,A, and Traxler,J.(2005).Mobile learning. London and New York:Routledge, Inc.
- Seppala, p., and Alamaki, H.(2003). MOBILE learning in teach training. Computer Assisted learning, 19(3),33_335
- SF. Tello (2002). An Analysis of the relationship between instructional interaction and student persistence in online education (PhD theses). Massachusetts:University of Massachusetts Lowell,p.25